

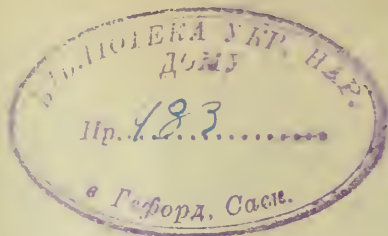

М.В.
1917

О. КОБЕЦЬ. Віденська
З ВЕЛИКИХ ДНІВ.

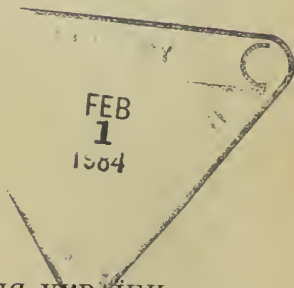

О. КОБЕЦЬ

З ВЕЛИКИХ ДНІВ

Z VELIKYKH

ВІДЕНЬ, 1917.

НАКЛАДОМ СОЮЗА ВИЗВОЛЕННЯ УКРАЇНИ.

З друкарні Адольфа Гольцгавзена у Відні.

PG

3948

K525-23

1917

I.

Не днями — роками плили-допливали
До неба ридання чийсь та жалі,
Неначе захистку на небі шукали,
Мов тісно їм стало внизу, на землі.

I дово, — роками байдуже дивилось,
Вдивляло ся небо величне, ясне
У те, що під ним, на землі десь творилось,—
Вслугалось байдуже, німе, мовчазне.

Та десь то не стало, не стало терпіння—
Престол мабуть вкутали хмари цусти,
На них-червоनावих прокляття й моління
Плили-приплили у простори святі.

I небо прокинулось, — рано, чи пізно
Хтось в небі Великий чутливо здригнувся,
Бо мабуть престолови стало вже тісно,
Бо в хмари криваві престол уорнувся.

II.

Посланець неба шлюку втіхи
На землю стомлену ніс;
Ясним проміннем щастя, сміху
Цвіла вона, як слявом ріс.

По волі Вищою наказу
Того вквітчати нею мав,
Хто найболючійшу образу
Від духів горя відчував.

Летів так вільно, плавно, легко, —
Краса в красі небесних чар,
Поки земля була далеко,
Повита пеленами хмар.

Та лиш надхмарній простори
Посл'янець неба проминув,
Як мук моря, як горя гори
Пресвітлим зором осягнув.

Спинивсь під хмарами, в блакиті;
Замисливсь. Серце зайнялось
Онем жалю. „Невжеже на світі
Все трійлом мук перейнялось?

Гей, мабуть так, коли за хмари
Зітханья чути, плач людський;
Гей, мабуть так! Нелюдські карі
Терпить на світі рід людський!“

Послушний Вищому велінню —
Як мало зможу довершити!
Одній душі якійсь в терпінню
Терпіння, муки полекимти!

І знов у хмари непрозорі
Вгорнувся Ясний, як в шати шат, —
Вертавсь туди, де ясні зорі
В красі відвічної мерехтять.

III.

Послушний Вищому велінню,
З вінком задуми на чолі,
Повитий смутком, смутку тінню,
І знов летів він до землі.

І знов ту шилку яснозору
В руках трепещучих тримав;
Чи не всіх мешканців простору
Землі всієї втішисть мав?

Нї, мабуть нї, бо хмари смутку
За вістуном небес пліли
І ясну постать, постать чітку
В серпанок жалю одягли...

IV.

А на землі було ще темно,
За морем сонце спало десь
І сірі сутінні непевно
Тримали в тінях світ увесь.

Вістун небес літав в шуканні
Тих душ, що горем утились,
Аж поки бризки злоторжані
За гір на землю полились.

І як під натиском загірив
Втікли десь тіні — ночі в слід, —
В красі страшній страшної слави
Поветав в очах послання світ:

Г.

Там, де вчора ще цвіло,
Де пишало ся село.
Там немає вже села. —
Заверюха все змела.

Тільки чорні димарі
Глядять сумно до гори,
Наче бачать щось вгорі,
Наче просять щось зори.

Може шлють німий докір
В іору, в небо, в царство зір
І оскаржують ясне,
Чом воно так мовчазне?

Може просять, аби ірім
Гнівом Господа страшним
Їс також розпояв,
По руйнах розстелів.

Може тяжко, ірко й їм,
Їм, бездушним, мовчазним,
Бути свідками сих днів, —
Днів руйнування країв.

ГІ.

Там, де вчора жили,
Розвивались, цвіли
Люде в щасті, добрі, —
Там стоять димарі.

А де-ж люде з села?
Заверюха змела:
І старенькі й малі
Розбрелись по землі.

Звідки-ж зойки, плачі
І у день і в ночі?
Здалеки десь їх чуť —
Ізза дроту мабуть...

VII.

І старі і малі задротовані,
З краю рідного евакуовані...

От туди

За дроти

Гилку втіхи ясну

Занеси,

Прикраси

Нею дійсність страшну.

Там старі дідусі

Сиві, зорблені всі,

Що вік довгий жили

(Може й втіхи мали),

На заході віку

Допивають, пють... ірку!

Там сини-юнаки
Й молоденькі донькі
Дні життя золоті
В невимовній нужді
Зустрічають сумні
Дні життяві весняні..

Тим маленьких дітей
До засохлих кудей
Молоді матері
(Горем, лихом старі)
Тулять, горнуть... Дарма!
Діткам їстоньки нема...

VIII.

Надлетів,
Опядів
Витвір гора страшний, —
Мов умів,
Опядів
Хмелем муки Ясний.

Блїдли, гасли слова,
Змиті бризками слїз, —
Низько так голова
Погилила ся вниз...

...Тут ні утіха ні слово Боже
В горі людськóму не допоможе...

IX.

Летів далі Ясний,
За ним клич голосний
Навкруги залунав, —
Клич до помочи звав:

„От туди —
За дротти,
Люде, жертву несїть, —
В чужинї
Дні страшні
Малим діткам скрасїть:

Найнещаснійшій жертви війни
Від суспільства підмоги чекають"...
Мов в провалах відомін луни
Зуки калчу розбиті зникають.

„Обізвітьесь, усі, хто живе ще,
В кім не засли людяні воєні,
В кою серце чутливе трепеще
І тепер, навіть в її страшні дні“...

Хтось обізветь ся, грейцара кине
І знов своєю дорогою йде...
А за дротом і вяне і шне
Все найкраще, що в світі цвіте ;
Чим пишавуть ся юрді краї,
В що найбільші надії вкладають...
Страшно вимовить: дітки малі,
Діти пишних ланів голодають...

X.

Де-ж широкі лани,
Повні хвиль золотих?

Мабуть коси війни
Не минули і їх.

Скрізь—руїна, пустирь
По ланах, юродах...
Тільки крик, тільки звір
І панують в степах.

Тільки чорні круки
Деє зза гір, здалеки
Налітають куртом,
Обсідають криюм.

XI.

Розходив ся, розгуляв ся
Дух руїни, дух страшний,
Мов злорадісно завзяв ся
Знищити цвіт землі ясний.

Світлом прикрасів рожевих
Людству очі засліпив,—
Галасом побід дешевих
Сяйво Правди заступив.

У боях завзятих, „славних“
Топить цвіт людства в крові;
І руйнує непоправно
Всі придбання вікові.

Дні, роки людство шаліє
У кривавім тумані...
Розум стихне, серце мліє
В сі „великі“, „славні“ дні!

XII.

Тільки чорні круки
Десь зза гір, здалеки
Налітають куртом,
Обсідають кругом.

Щось шукають, довбають. „Кра-кра!
Гей, велика тепер є пора:
Марші, гимни та свята побід
Захопили ввесь світ.

Сотні літ живемо ми, кра-кра,
Ти не чули такою „ура“,
Що й по той і по сей бік зараз
Галасув: „Побіда у нас!“

То мабуть в світі Правда, кра-кра,
Як вулкан, яким дихає гора,
З кождим роком вперед, з кождим днем
Тліє слабшим огнем.

Ха-ха-ха! А нам з тою, кра-кра,
Гей, немало поживи, добра, —
Поки кровця тепленька тече,
Почуляємо ще!

Нехай кождий з нас, кождий, кра-кра,
Як найбільше очей видира,
Щоб як дні сі великі минуть,
Було чим спомануть!

Поспішаймось, кра-кра, поспішаймось,
Надаремно хвилинки не гаймось;
Бо і тут, бо і там після боїв
Спить, кра-кра, як багато героїв!“...

XIII.

Сплять в степах юнаки, заколисани
Снівом—промом некоголого бою...
„Чи діла їх десь будуть записані?
В якій книзі й якою рукою?“...

Зитит той по степах, над могилами,
Окрівавленим птагом літає,
Над хрестами з шлячок, похилими,
Мов хрестів сам про себе питає.

А вони вилядають байдужими,
Наче хочуть байдуже сказати:
„Тих, хто йшов без страху перед дужими,
В світі буде кому записати.“

„Гей, колиб то ви, свідки мовчазнії,
Десь на суд історичний повстали,
Своїм словом—промовою вчасною
Тим борцям оборонцями стали!

Сплять герої без втіхи життєвої, —
Пізно з втіхою Янгол зявив ся,
Коли їм до будови до нової
Шлях колицкою смерти встелив ся...

XIV.

А он там... Он туди
Полеми:
В чужині, по горах,
По ярах

Виступають
За рядами ряди,
Ще живі, молоді,
Йдуть, співають:

„Гей, отаміне,
Батьку і панє,
Ми нерозлучні з тобою:
Тільки прикажеш,
Шлях нам покажеш. —
Кинемось сміло до бою;

Шляхом терновим
В царство обнови,
Шляхом колючим під'ємо
В чужу чужину, —
Там за Вкраїну
Голови буйні складемо“...

XV.

Співи, марші, гимни ллють ся
З уст воляцьких, молодих...
Дітки, дітки! Груді рвуть ся, —
Вам співати-б ще не тих!“...

XVI.

Гей, ми — не дітки,
Годі сидіти,
Думати думи сердешні;
Гетьте з сльозами!
Присуд над нами
Винесуть роки прийдешні.

Стежки тернові
В гори снігові
Трупами, трупами вкриєм;
На долю нашу —
Кривд повну чашу
Світові очі розкриєм!..."

XVII.

Летів над ними, над рядами,
І гордо, звучно промовляв,
Немов Господніми устами
Борців на труд благословляв:
„Ідїть, ідїть, вперед стреміте,
Великим славні, хоч малі; —
Дїлами гордими встелїте
Простори рідної землі.
Ідїть, ідїть! Ридав Мати —
Ті сльози висушити час;
Коли-ж на суд прийдець ся стати,
То стану я і Бог за Вас, —
Так, так, ідїть, — не час ридати!“

XVIII.

...Ідуть, співають:
„Гей, отамане,
Батьку і пани,
Смерть за свій край — верг відради!
Що в сумнійїше,
Що в страшнїйїше,
Як поневолення брати?
Сміло підємо,
І рати порвємо, —
Вірвємо Матір з неволї;
Світові всьому
Крикнем глухому
Про наше право до волї!
...Трупами, трупами вкриєм;
На долю нашу —
Кривд повну чашу
Світові очі розкриєм!“...

XIX.

...Летів...

Зустрів співця. Не на розпутьті
Дзвонила арфа золота, —
В тюрмі ридали струни скуті
І напівзамкнені уста.

Над ним схилився посланець Бога,
І шпак втіхи потрусив;
Уста німі напівнімого
І струни сміхом прикрасив.

Сльозами сміху з шпак втіхи
На струни перли помилась
І нові звуки сміхом муки,
Онем проклонів зайнялись.

XX.

І далі з шпакю ясною
Летів по світу посланець,
Ворнувшись думкою сумною,
Питанням: де-ж мета, кінець?

Коли найду? Кого вквітчаю
Вінком утїх, що Він послав?
Де та безодня мук, однаю,
Яку заповнить, стерти мав?

XXI.

То не шлукі берізки понурої
Під ударами бурі тремтять, —
То — захоплені иншою бурею
Дрібні дітки без мамії пишуть.

Їх в розстріляній пустії покинула
Та відшукуват татка пішла;
Гей, шукаючи, мабуть зашнула
І сама і його не найшла...

В хаті порожньо, безладно —
Кульки стїни решетять;
Дітки з плачем, безпорадно
Все на Божєньку глядять.

Порозкидано все в хатї, —
Перед боєм тут були,
Щось приходили шукати,
Кудись вуйця повели.

І колыску обирали, —
Стало нічим привязать;
Мамцю теж на щось пилили,
Мамцю теж хотіли взять.

Пустка... Дітки... І колыска
Без вірвечок-гойдунів...
Все то — тільки крапля, риска
На картині з наших днів!

XXII.

Ще до діток з привітанням
Посланець не підоспів,
Як утомлених чеканням
Діток сон приолубив.

Потім стрільно прилетіло
Ще одно бесь здалеки, —
Дітське тіло... Ніжне тіло...
На дрібнесенькі шматки!...

Там тепер чорніє яма,
Де життя вогонь яснів...
Тоже не риса — ціла пляма
На картині з наших днів!

XXIII.

Громіми грому відбивались
Ті плями в серці послання,
А плями все росли, з'являлись
Без початку і без кінця.

І знов летів, знов рвав ся далі,
Немов ніттив його наказ,
Немов з землі, з кліщів печалі
Хотілось вирвати ся враз.

XXIV.

Не все, посланче яснозорий,
Не все ще бачив на землі:
Ще в невольничі табори,
Ще в військові титалі
Там — жертви є самооблуди,
Там — жертви гордої краси

І їм, здавало ся-б, не буде
Утіха зайва в сі часи.

Ті, що здались під реім шуму,
І ті, що виконали все;
З них кождий дума гірку думу
І кождий свій тягар несе.

Між ними тих, посланче Бога,
Утїш, як стане сил, утїш,
Кому і в сляві дня яснóго
Став світ над темну ніч темнійш.

Хто вже не владить фарб всесвіта,
Кому і сонце привітне
Вже не дошло свого привіта,
Бо той привіт їх не діткне...

„Так, так“, — зітхав, — „які безмірні
Людей тих муки облягли...
Та їм утїхою, — що вірні
Вони так вірно хрест несли...“

Є мука десь — страшнійша муки, —
Її я мушу віднайти, —
Кому звязала серце, руки
І мозок, душу й вільні рухи,
Тому сю пилку принести!...

XXV.

То не біла голубка, розлучена
З сизим голубом, плаче-квилить, —
То сирітки-дівчіна заручена
Хоче Бога вблагати, вломить.

Щоб вернув їй того одинокого,
Всі надії життя були в кім, —
Молодия-юнака чорноокого
З серцем люблячим, добрим, чутким.

То в кутку перед образом схилена
Молить Матері образ ясний,
То до струн сяде, горем знесилена —
І застогне рояль голосний.

Її кинув, пішов десь узброєний,
Десь за гори, кудись в чужину, —

Голосними кличами отровний,
Захищать не свою вітчину.

Що жіночій душі
Голосній кличі,
Свята купасні кровю побід?
Вона — Мати в меті,
Крильця мрій золоті
Їй родинний підрізує світ...

І над нею, над нею схилився посланець.
З уст слова полили ся воєнні:
„Не горюй, не тужи, він--Краса, він--Борець,
Він — за тих, що віками мублені.

Він за свій край пішов, — яка-ж краса мета
Могла-б краще людину вквітчати?
Боротьба — то життя, а він — шляхом життя
Край з неволі пішов виручати.

Не горюй, не тужи,
Встань, іди — помози,
Полею помочи, полем широким:
Там, де кровія тече,
Твоє ясне лице
Стане джерелом втіхи глибоким“...

Прислухалась душа до тих слів до святих,
Умиваючись втіхою Бога;
Не ридали вже струни, плач серця затих
Перед слайвом завдання новію.

І соромилось серце зневірливих слів.
Що уста передтим вимовляли;
Встала, горда пішла на простори полів,
Де борці, де втіхи чекали.

XXVI.

То не гурлиця з гаю зеленою
Понад вечір у степ вилітає, —
То в степу після бою шаленого
Якусь тійнь буйний вітер войдає.

Як під осінь берізку безлистяю —
То нахилить, то випроста знову;

Розкидає розмову огнистую, —
Мабуть тіні тієї розмову:

„Де він? Де? Чи найду? Колиб тільки не тут,
А як тут, — не дай, Боже, узріти,
Краще вічними хмарами чорних полуд
Очі вкрий, щоб не бачили світа.

Один там, другий — тут
Кладуть душі, кров ллють,
Розмежовані межами кривди...
Боже, чуєш? — Здрініньсь,
Свого чину жахнись.
Коли їх ворогами зробив Ти.

Чуєш, як вороги
Тут і там — навкруги
Перемогу завчасно віщують...
Мої дітки ідуть,
Гори жертви кладуть,
Та того мов не бачать, не чують“...

То не пташка, в повітрі підтятая,
Летить трупом на землю на голу, —
То та тінь, як з хреста щойно знятая,
Як підкошена пада до долу.

То в стелю після бою шаленого
Поміж трупів найшла, розшукала
Мати сина, безрадно-раненого, —
Йому очі холодні змикала.

„Сину, глянь ще хоч раз світлосляйними
Очнями матери в душу, —
Які муки терпіти я мушу“, —
Шепотіла словами одчайливими.

Прошептав: „Перестань,
Без сумнівів, встань
Я за тебе, Матусю, вмираю:
Ти-ж за себе подбай, —
Брату згинуть не дай
Яничаром в ворожому краю“...

Не вавала :
„Тут — конає один,
Звідтіля — другий син
Проти матері йде, виступав :
За чужих — в боротьбі
І мені і собі
Яму смерти, незрячий, конав.

Тут і там вороги...
Де-ж то в береги,
Щоби мук моїх море вмістили?
Де пожежі — воїні,
Щоб будівлі страшині
Горя з димом по світу пустили?“

XXVII.

Онем-бризками приску некучою
Посланцєви у душу впадали
Слова болю, жалю нестеручою,
Що з уст, матерніх уст вилїтали.

І над нею з лицем блїдим, зміненим,
Нахиливсь, — без сумнівів, вагання
Вінком втїхи, вінком неоціненим,
Заквітчав, втихомириє ридання.

По волї наказу, послушний велїнню,
Вквітчав без вагання, без слів;
Тим — в груди, знесилені в муках, терпїнню,
Цвіт новий, життєвий заплїв.

І встала, зїтхнула утїшена Мати
І вирвавсь клич новий з грудей :
„Усе, що я маю, волїю віддати,
Щоб вирвать з незолї дітей ;

Усе, що я маю, поставлю під зброю
І меч візьму в руки сама :
До бою за щастє, за волю до бою !
Для слїз більше часу нема !

Агов, любий сину, агов з того боку, —
Навколо полянь, подивись:
В безодню ідеши непроглядно-глибоку,
Агов, яничаре, озвись!

...На грудях матері зупинить ся, спіткнеть ся
Твій закрівавлений багнет
І серце в тебе німстою займеть ся —
За вікові насильства, гнет.

І станеш, глянеш, лихом недобитий,
Прозрілим зором навкрузи
І твій багнет, сльозами матері обмитий,
Повернеш там, де справжні вороги“...

І слухало небо, і слухали зорі,
І слухала слів тих земля;
Вслухаючись в них, — хтось в ворожій таборі,
Хтось голову низько схилия...

XXVIII.

...Йдуть, співають:
„Гей, отамане,
Батьку і пане,
Межі, кордони час стерти!
Підем з тобою,
Станем до бою,
Горді погордою смерти!“...

XXIX.

...Ідїть, ідїть! Смієть ся Мати.
З вас горда, славні, хоч малі;
Ідїть, ідїть, — розбийте грати
Вязниць рідної землі!

Весна іде, — кругом небавом
Все пишним цвітом зацвіте
І вам весна шляхом кривавим
Царівну — Волю приведе!“

XXX.

„Який ти, гарний, білий світе“, —
Зітхав вістун небес Ясний, —
„Розквітлий пишно ніжний квіте,
Лишень колючками рясний“...

Вертав ся в небо і в задумі
Не чув ридань, не бачив сліз. —
Перед Престол новії думи
З землі скривавленої ніс.

На варті в бараці.
Дві ночі в лютім 1917 р.

Твори того самого автора:

Ряст. Збірка поезій. Канів, 1913.

Під небом чужим. Збірка поезій. Львів, 1917.

В Тарасову ніч. Відень, 1917.

**Купуйте дешеві й загально-доступні видання
Союза визволення України:**

	к. с.
Т. Шевченко. Кобзарь. 2-й випуск	Бр. 1.— в опр. 1'50
Проф. М. Грушевський. Як жив український народ. Коротка історія України. З малюнками і картою України . . .	—'50
Сім Пісень. Гостинець для українських воєв. З нотами . . .	—'20
Др. М. Лозинський. Галичина в життю України	—'60
М. Возняк. Наша рідна мова. З 18 портретами	—'20
Проф. І. Шишманов. Родя України в болгарськiм відродженню (Вплив Шевченка на болг. поетів передвизвольної доби) . . .	—'20
Проф. С. Томашівський. Церковний бік української справи . . .	—'30
О. Кириленко. Українці в Америці	—'50
Др. І. Крип'якевич. Українське військо. Короткий історичний нарис. З малюнками	—'40
Др. Л. Цегельський. Русь-Україна і Московщина-Росія	—'80
Др. Осип Назарук. Слідами Українських Січових Стрільців. З малюнками	Брошур. 3'50, в опр. 4'50
О. Скоропис-Йолтуховський. Значінне самостійної України для європейської рівноваги	—'20
Пам'яті Івана Франка. Опис життя, діяльності й похорону. Зладив М. Возняк. З малюнками	1'—
Вол. Дорошенко. Українство в Росії. Найновіші часи. З численними портретами	1'20
Пам'ятюва книжка Союзу визволення України і календарь на 1917 р. з 103 ілюстраціями. Ціна 2'50 опр. прим.	3'70
Б. Занілинський. Що треба знати кождому Українцеві. З малюнками і картою України. Вид. 3-є	—'30
Іп. Бочковський. Фінляндія та фінляндське питанне	1'20
Др. Е. Левицький. Листи з Німеччини	—'80
Вол. Гнатюк. Національне відродженне австро-угорських Українців (1772—1880 рр.)	—'80
Вол. Гнатюк. Українська народня словесність. (В справі записів укр. етнографічного матеріалу)	1'—
Наша пісня. Співаник. 20 найпопулярніших укр. пісень і гимнів з нотами	—'50
М. Богданович. Білоруське відродженне	—'40
В. Антонович. Хмельниччина в повісті Г. Сенкевича	—'40
Чужинці про українську справу	—'40
М. Троцький. Лптовці	—'40
Вяч. Будзиновський. Як Москва пищла Україну	—'60
Др. М. Лозинський. Михайло Павлик	—'40
Prof. M. Hruschewskyj. Die ukrainische Frage in historischer Entwicklung (Укр. справа в історичнім розвикту)	—'50
G. Kleinow. Das Problem der Ukraina. Українська проблема. (Про умови самостійної української держави)	—'20
Dr. E. Lewyckuj, Galizien	—'60
H. Boczkowski. Ukrajina a ukrajinská otázka. (Україна й українське питанне). По чеськи. З картою України	1'—
V. Choma-Dovskí. Ukrajina i Ukrajinci (по хорватськи)	1'—

Набувати можна отсі всі книжки в Адміністрації видань Союзу визволення України, **Wien, VIII., Josefstädterstr. 79, II, St. 1. 6.**

На жаданне висилаєть ся поштовий чек ч. 107.090.

FEB

1

Ціна 50 сот 504